

Asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi (HE 52/2026 vp)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) asiantuntijaa lausumaan hallituksen esityksestä eduskunnalle EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi. Esitän lausuntonani kunnioittavasti seuraavaa.

Sakkorekisteritietojen luovuttaminen seulontaviranomaisille

Hallituksen esityksen mukaan tiedonluovutus sakkorekisteristä seulontaviranomaisille perustuisi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 49 §:n 1 momentin 5 kohtaan, jonka mukaan tietoja voidaan luovuttaa, jos tiedonsaanti-oikeudesta on muualla lainsäädännössä säädetty. Tiedon saamisesta säädetäisiin siten seulontaviranomaisten omissa tiedonsaantia koskevissa laeissa. Tämä on ratkaisuna kannatettava, mutta jättää epäselväksi sen, onko esimerkiksi Tullin henkilötietolain osalta tarkoitus sivulla 389 todetusti huomioida rikosrekisterilain muutoksia koskevat perustelut myös tiedonsaantioikeuksien edellytysten suhteen, jotka rikosrekisterin osalta on kuvattu esityksen sivulla 384 seuraavasti: *Rikosrekisteritietoja olisi oikeus saada vain, jos Suomen seulontaviranomainen on tehnyt haun ECRIS-TCN-järjestelmään ja järjestelmästä on tullut osuma Suomeen tai jos jäsenvaltion seulontaviranomainen on saanut ECRIS-TCN järjestelmästä osuman Suomeen ja seulontaviranomaisen on laadittava ECRIS-TCN järjestelmää koskevan asetuksen 7 c artiklan mukainen lausunto.*

ORK on suunnitellut sekä rikos- että sakkorekisteritiedonluovutuksen toteuttavan siten, että sitä edeltää seulontaviranomaisen ECRIS-TCN-järjestelmästä saama osuma Suomen rikos- tai sakkorekisteritietoihin. Ilman ECRIS-TCN-hakua ja osuman avulla saatavia tietoja on käytännössä hyvin haastavaa toteuttaa henkilötunnuksettoman henkilön tietojen luovuttaminen sakkorekisterijärjestelmästä seulonta-asetuksen edellyttämässä vasteajassa ilman manuaalisyötä. Pidän tärkeänä sen selventämistä eri seulontaviranomaisten henkilötietolakeihin tehtäviä muutoksia säädettyäessä, että myös sakkorekisteritietoja voidaan luovuttaa turvallisuustarkastusta varten vain, jos seulontaviranomainen on tehnyt haun ECRIS-TCN-järjestelmään ja osuma Suomeen on saatu. Kiinnitän huomiota siihen, että ECRIS-TCN-järjestelmään tallennetaan sekä rikos- että sakkorekisteriin merkittyjä henkilöitä, joten

Dno ORK/2296/2026

tehtäessä hakuja turvallisuustarkastusten suorittamista varten ECRIS-TCN-järjestelmästä osumia saavilla viranomaisilla tulee olla oikeus saada tietoja tarvittaessa molemmista rekistereistä.

Rikos- ja sakkorekisteritietojen käyttäminen ja Eurodac-järjestelmä

Esityksen mukaan rikosrekisteristä saatuja tietoja käytettäisiin ainoastaan toiselle EU-jäsenvaltiolle annettavan lausunnon tausta-aineistona eikä niitä luovutettaisi toisiin jäsenvaltioihin. Tämä on keskeinen rajausta, joka on kirjattu selkeästi esityksen perusteluihin.

Kiinnitän kuitenkin edelleen huomiota siihen, että esityksen sivulla 219 todetaan jäsenvaltioiden olevan velvollisia kirjaamaan Eurodac-tietojärjestelmään turvallisuusilmoituksen seulonnan turvallisuustarkastusten perusteella: *Jäsenvaltioiden on kirjattava Eurodac-tietojärjestelmään tieto siitä, voiko henkilö seulonnan turvallisuustarkastusten perusteella muodostaa uhan sisäiselle turvallisuudelle, onko hän aseistettu, väkivaltainen tai onko viitteitä siitä, että hän on osallisena terrorismissa tai vakavassa rikollisuudessa, eli tehtävä niin sanottu turvallisuusilmoitus (eng. "security flag"). Terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjunnassa on erittäin tärkeää, että lainvalvontaviranomaisilla on tehtäviensä hoitamiseksi käytössään mahdollisimman täydelliset ja ajanmukaiset tiedot.* Esityksestä jää epäselväksi, miten turvallisuusilmoitus käytännössä suhteutuu rikos- ja sakkorekisteristä saatuihin tietoihin, ja olisiko muiden jäsenvaltioiden viranomaisilla tätä kautta pääsy rekisteritietoihin. Mikäli näin olisi, rikos- ja sakkorekisteritietojen luovuttamiseen liittyvää ehdotettua sääntelyä ja sen kattavuutta tulisi vielä tarkastella.

Edustajajärjestelmä ja rikosrekisteriotteet

Esityksellä esitetään lisättävän vastaanottolakiin säännös, jonka mukaan edustajan tulee pyynnöstä toimittaa Maahanmuuttoviraston nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä. Edustajatoiminnan valvomisen vuoksi vastaavaa säännöstä esitetään kotoutumislakiin elinvoimakeskuksia koskien. Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 c § lakiin lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä, missä rikosrekisteriotteesta näihin tarkoituksiin sekä käräjäoikeudelle esitettäväksi säädettäisiin erikseen. Nämä ovat tärkeitä ja merkittäviä lisäyksiä sääntelyyn, jotka mahdollistavat rikosrekisteriotteen luovuttamisen rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentin nojalla edustajille.

Esitys lisää jonkin verran rikosrekisteriotteen luovuttamista koskevia pyyntöjä. ORK:n tulee toteuttaa sähköiseen asiointiinsa sekä rikosrekisterijärjestelmään sääntelyn edellyttämät vähäiset muutokset.

Dno ORK/2296/2026

Taloudelliset vaikutukset ORK:lle

Esityksen taloudelliset vaikutukset ORK:lle eivät kokonaan vastaa ORK:n hallituksen esityksen luonnoksesta antamassaan lausunnossa esiin tuotuja kustannuksia. Aiemman lausunnon mukaisesti ORK:lle aiheutuu rikos- ja sakko-rekisterijärjestelmien sekä viranomaisportaalin muutoksista yhteensä 102.000 euron kustannukset. Kustannukset kohdistuvat eri vuosille seuraavasti, mikä on pyydetty huomioimaan esityksessä olevassa taulukossa:

Tietojärjestelmät	2026	2027	2028
Oikeusrekisterikeskus	17.000 €	30.000 €	55.000 €

ORK on hakenut tietojärjestelmäkustannusten kattamiseksi EU-rahoitusta rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitustukivälineen (BMVI) avustuksessa ja saanut asiassa myönteisen rahoituspäätöksen.